

**Belgische Kamer
van Volksvertegenwoordigers**

GEWONE ZITTING 1997 - 1998 (*)

9 JUNI 1998

WETSVOORSTEL

**tot instelling van het verzoek tot
uitlegging bij het Hof van
Cassatie**

AMENDEMENT

Nr. 9 VAN DE HEER DUQUESNE
(Ter vervanging van amendement nr. 6, Stuk
nr. 206/4)

Art. 3

**Dit artikel vervangen door de volgende be-
paling :**

«Art. 3. — *In het vierde deel, boek III, van hetzelfde
Wetboek, wordt, onder een titel VIII (nieuw) met als
opschrift «De vorderingen tot uitlegging van de wet-
ten door het Hof van Cassatie in het kader van een
prejudiciële vraag», een artikel 1147bis ingevoegd, lui-
dend als volgt :*

«Art. 1147bis. — *Een rechtscollege uitspraak doend
in beroep of in laatste aanleg, mag, bij wege van een
beslissing die niet vatbaar is voor beroep, een
prejudiciële vordering tot uitlegging instellen bij het
Hof van Cassatie, aangaande de wetten die van toe-
passing zijn op een bij dat rechtscollege hangend ge-
schil.*

Zie:

- 206 - 95 / 96 :

- N° 1 : Wetsvoorstel van de heer Duquesne.
- N°s 2 tot 4 : Amendementen.

(*) Vierde zitting van de 49ste zittingsperiode

**Chambre des Représentants
de Belgique**

SESSION ORDINAIRE 1997 - 1998 (*)

9 JUNI 1998

PROPOSITION DE LOI

**portant création d'une requête en
interprétation devant la
Cour de cassation**

AMENDEMENT

N° 9 DE M. DUQUESNE
(En remplacement de l'amendement n° 6, Doc. n°206/4)

Art. 3

**Remplacer cet article par la disposition
suivante :**

«Art. 3. — *Dans la quatrième partie, livre III, du
même code, il est inséré, sous un nouveau titre VIII,
intitulé «Des demandes d'interprétation des lois par
la Cour de Cassation dans le cadre d'une question
préjudicielle», un article 1147bis, libellé comme suit :*

«Art. 1147bis. — *Une juridiction statuant en degré
d'appel ou en dernier ressort peut, à titre préjudiciel,
saisir la Cour de cassation d'une demande d'interpré-
tation des lois applicables dans l'affaire pendante de-
vant elle, par une décision non susceptible de recours.*

Voir:

- 206 - 95 / 96 :

- N° 1 : Proposition de loi de M. Duquesne.
- N°s 2 à 4 : Amendements.

(*) Quatrième session de la 49ème législature

Deze bepaling is niet van toepassing in strafzaken.

De vordering is slechts ontvankelijk indien de wetten waarop ze betrekking heeft, tot ernstige toepassingsmoeilijkheden aanleiding geven of uiteenlopend worden geïnterpreteerd.

Het Hof van Cassatie brengt advies uit binnen een termijn van drie maanden na de aanhangigmaking. Het Hof van Cassatie kan die termijn verlengen tot zes maanden.

Elke uitspraak over de grond van de zaak wordt uitgesteld totdat het Hof van Cassatie zijn advies heeft gegeven of, bij ontstentenis, totdat de voormelde termijn verstreken is. Niettemin kunnen de nodige bewarende maatregelen worden genomen.

De eerste voorzitter wijst een magistraat van de zetel aan, die als rapporteur optreedt; voor het overige houdt men zich aan de regels inzake voorzieningen in cassatie.

Als het Hof de vordering ontvankelijk verklaart, legt het de daarin bedoelde bepaling uit en geeft het de gronden aan waarop het zijn beslissing genomen heeft. Het Hof kan ambtshalve uitlegging geven aan iedere bepaling gekoppeld aan die waarop in de vordering gedoeld wordt.

Het uitleggingsarrest heeft geen bindende kracht.

De rechtspleging is kosteloos.

De prejudiciële vragen en het uitleggingsarrest worden door toedoen van de griffier en op kosten van de Belgische Staat in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.».

VERANTWOORDING

Dit amendement heeft tot doel tegemoet te komen aan een aantal bezwaren of opmerkingen die zijn geuit tijdens de bespreking van het wetsvoorstel en van de eerste amendementen in de commissie voor de Justitie van de Kamer.

In de eerste plaats moet worden opgemerkt dat er geen enkele onverenigbaarheid of tegenstrijdigheid bestaat tussen de regeling die wordt voorgesteld in dit amendement, te weten de vordering tot uitlegging, en het wetsontwerp dat thans bij de Senaat ter bespreking voorligt en dat strekt tot instelling van een procedure voor de evaluatie van de wetgeving.

De idee van een vordering tot uitlegging bij het Hof van Cassatie is niet nieuw : die regeling wordt toegepast in Frankrijk (de Franse wet heeft trouwens in ruime mate model gestaan voor dit amendement) en werd bij herhaling voorgestaan ter gelegenheid van academische colloquia.

Daarom stellen wij voor dat een appelgerecht in het kader van een *bepaald geschil* (die beperking is om twee redenen verantwoord: enerzijds mag het hoogste rechtscollege van het Rijk niet te zwaar worden belast en anderzijds komen rechtsvragen en juridische geschilpunten precies op

La présente disposition ne s'applique pas en matière pénale.

La demande n'est recevable que si les lois sur lesquelles elle porte présentent une difficulté sérieuse d'application ou font l'objet d'interprétations divergentes.

La Cour de cassation se prononce dans le délai de trois mois à dater de sa saisine. La Cour de cassation peut porter ce délai à six mois.

Il est sursis à toute décision sur le fond de l'affaire jusqu'à l'avis de la Cour de cassation ou, à défaut, jusqu'à l'expiration du délai ci-dessus mentionné. Toutefois, des mesures conservatoires nécessaires peuvent être prises.

Le premier président désigne un magistrat du siège en qualité de rapporteur; et on se conforme pour le surplus aux règles énoncées pour les pourvois.

Si la Cour déclare la demande recevable, elle interprète la disposition visée dans la demande, en donnant les motifs de son avis. La Cour peut interpréter d'office toute disposition liée à celle qui est visée dans la demande.

L'arrêt interprétatif est dépourvu de toute autorité.

La procédure est gratuite.

Le greffier fait publier aux annexes du Moniteur belge la question préjudicielle et l'arrêt interprétatif, aux frais de l'Etat belge.».

JUSTIFICATION

Cet amendement tend à rencontrer certaines objections ou remarques formulées lors de l'examen de la proposition de loi et des premiers amendements en commission de la Justice de la Chambre.

Il convient tout d'abord d'observer qu'il n'y a aucune incompatibilité ou contradiction entre le système proposé par le présent amendement, à savoir celui de la requête en interprétation, et le projet de loi pendant au Sénat tendant à prévoir un mécanisme d'évaluation des lois.

L'idée de la requête en interprétation devant la Cour de cassation n'est pas neuve : le mécanisme fonctionne en France (le texte du présent amendement s'inspire d'ailleurs fortement de la loi française), et elle fut avancée à de nombreuses reprises lors de colloques universitaires.

Nous prévoyons donc qu'à l'occasion d'un *litige déterminé* une juridiction d'appel (cette limitation se justifiant pour deux raisons : il convient de ne pas surcharger la plus haute juridiction du Royaume et, par ailleurs, c'est à ce niveau qu'apparaissent réellement les questions et controverses

dat niveau echt aan de oppervlakte) aan het Hof van Cassatie een uitlegging kan vragen over een nieuwe en/of veelomvattende rechtsvraag die in een groot aantal geschillen kan rijzen.

Het is de taak van datzelfde gerecht om, veelal op verzoek van een van de partijen, te oordelen of de rechtsvraag al dan niet relevant is. Zo het appelgerecht het verzoek ontvankelijk acht, zal het aan de rechtsvraag waarover het hof van Cassatie zich moet uitspreken, een duidelijke formulering moeten geven.

Men verlieze niet uit het oog dat het Hof van Cassatie alleen de door het gerecht van hoger beroep geformuleerde rechtsvraag te behandelen krijgt. Er kan dus geen sprake van zijn dat het dossier zelf eventueel aan de griffier van het Hof van Cassatie wordt overgezonden, aangezien dat rechtscollege zich enkel over een rechtsvraag moet uitspreken, zonder rekening te houden met de grond van de zaak.

De partijen zullen in genen dele moeten bijdragen in de kosten, omdat de lezing die het Hof van Cassatie eventueel aan de wettekst zal geven, het algemeen belang dient, net zoals dat met prejudiciële vragen gericht aan het Arbitragehof het geval is.

Wat de te volgen procedure betreft, is het nuttig te verwijzen naar de gebruikelijke bepalingen inzake de voorziening in cassatie.

Het uitleggingsarrest is weliswaar geenszins bindend voor de rechtscolleges van het Rijk, maar zal een bijzonder gezag hebben en zal een en ander verduidelijken voor de hoven en rechtbanken. Het arrest moet in het *Belgisch Staatsblad* worden bekendgemaakt en daarbij dient de anonimiteit van de partijen te worden gewaarborgd.

Een dergelijke rol past volkomen in de opdrachten van het Hof van Cassatie. Die regeling zal ongetwijfeld meer werk met zich brengen voor dat rechtscollege, maar over het geheel genomen en op lange termijn zal ze een daling van het aantal geschillen mogelijk maken. Er zij trouwens op gewezen dat de personeelsbezetting van het Hof van Cassatie onlangs is uitgebreid, zowel wat de raadsheren als de referendarissen betreft.

Die regeling van de prejudiciële vraag kan nu reeds in onze wetgeving worden ingevoegd, zonder dat daartoe een grondwetswijziging noodzakelijk is: men kan terzake een parallel trekken met de regeling van de voorziening in het belang van de wet (in het amendement dat wij voorstellen, kan de vordering worden ingesteld naar aanleiding van een bestaand geschil). Het betreft hier dus wel degelijk een prejudiciële vraag in het kader van een nog lopend geding.

In dat opzicht kan men onmogelijk beweren dat het Hof van Cassatie aldus regelgevend optreedt en zich in de plaats van de wetgever stelt.

Het zou evenwel onbillijk zijn daaruit te concluderen dat het Hof op grond van zijn advies bij wege van algemene beschikking uitspraak kan doen over de geschillen die het te behandelen krijgt.

Wanneer het Hof om advies wordt verzocht, spreekt het zich niet uit over een concrete situatie, maar beperkt het zich tot een oordeel over een rechtsvraag die in talrijke geschillen aan de orde is, zonder evenwel over de afloop van die geschillen te beslissen.

Moge het een geruststelling zijn voor wie vindt dat artikel 5 van het (Franse) Burgerlijk Wetboek maar één rechtvaardigingsgrond heeft, met name de vrees dat «model-

juridiques) puisse demander à la Cour de cassation une interprétation sur une question de droit nouvelle et/ou complexe susceptible de se poser dans de nombreux litiges.

C'est à la juridiction d'appel qu'il revient d'apprécier, le plus souvent sur la demande de l'une des parties, si la question mérite d'être posée. C'est également à cette juridiction qu'il revient d'énoncer clairement la question de droit à laquelle la Cour de cassation sera appelée à répondre dans l'hypothèse où elle déclarerait recevable la requête.

Il est à noter que seule la question formulée par la juridiction d'appel sera transmise à la Cour de cassation. Il ne saurait donc être question d'un éventuel transfert du dossier au greffe de la Cour de cassation puisque cette juridiction doit se prononcer sur une question d'ordre juridique, détachée de son contexte de fond.

Aucun frais ne devra être assumé par les parties dans la mesure où, tout comme cela est prévu dans le cadre des questions préjudicielles adressées à la Cour d'Arbitrage, l'interprétation qui sera éventuellement donnée par la Cour de cassation, le sera dans l'intérêt général.

En ce qui concerne la procédure à suivre, on se réfère utilement aux dispositions ordinaires en matière de pourvoi en cassation.

L'arrêt interprétatif qui ne liera nullement les juridictions du Royaume aura cependant une autorité particulière qui éclairera les cours et tribunaux. L'arrêt sera publié au *Moniteur belge* : à cet égard, on s'assurera que soit respecté l'anonymat des parties.

Un tel rôle s'inscrit parfaitement dans les missions de la Cour de cassation. Certes, cela occasionnera un certain surcroît de travail pour cette juridiction mais, globalement, et à long terme, ce mécanisme permettra de réduire les contestations. Notons, par ailleurs, que la Cour de cassation vient de voir récemment renforcer ses effectifs, tant au niveau de ses conseillers que de ses référendaires.

Ce mécanisme de la question préjudicielle peut être introduit dès à présent dans notre législation, sans qu'une modification de la Constitution ne soit nécessaire : à cet égard, on peut faire le parallélisme avec le mécanisme du pourvoi dans l'intérêt de la loi (dans l'amendement que nous proposons, la demande peut être formulée à l'occasion d'un litige) existant, il s'agit bel et bien d'une question préjudicielle dans le cadre d'un procès pendant.

Dans ce cadre, il n'est nullement possible de considérer que la Cour de cassation agit ainsi par voie réglementaire en se substituant au législateur.

Il serait pour autant injuste de conclure que l'avis permet à la Cour de se prononcer par voie de disposition générale sur les causes qui lui sont soumises.

Saisie d'une demande d'avis, la Cour ne se prononce pas sur une situation concrète, mais se borne à apprécier une question de droit qui se pose dans de nombreux litiges, sans décider l'issue de ces derniers.

Ceux pour qui la seule justification de l'article 5 du Code civil réside dans le risque que ferait courir pour la liberté individuelle et l'égalité des justiciables, l'existence de «ju-

vonnissen» een dreiging vormen voor de individuele vrijheid en de gelijkheid van de rechtzoekenden: een aanhangigmaking met het oog op het verkrijgen van een advies leidt niet tot een modelvonnis, maar tot de uitlegging van een modelbegrip dat overigens niet door het Hof van Cassatie, maar door de wetgevende macht in het leven werd geroepen (zie *La semaine juridique*, 1992, nr. 3576, punt 31.).

gements-types» peuvent être rassurés : avec la saisine pour avis, il n'y a pas jugement-type, mais interprétation d'une notion-type qui au demeurant n'est pas formulée par la Cour de cassation mais par le pouvoir législatif (*La semaine juridique*, 1992, n° 3576, point 31).

A. DUQUESNE
